

(foto Angrisa archief)

Het torenuurwerk van de R.K. Lambertuskerk

In augustus 1797 werd in Engelen de parochie van de H. Lambertus officieel heropgericht. Sinds 1610 had Engelen geen eigen parochie gehad en maakte gebruik van de kerk van Bokhoven, met slechts een korte onderbreking van 1686 tot 1693 tijdens welke periode er een bidplaats werd ingericht in Engelen door toenmalig predikheer Gerardus Wassenberg. Na die onderbreking maakten de inwoners van Engelen gebruik van de schuurkerk in Orthen. De grote afstand en de slechte weg naar Orthen was voor de inwoners echter aanleiding om bij het bisdom te pleiten voor een eigen bedehuis of kapel, hetgeen inderdaad in 1797 werd ingewilligd.

In 1947 werd het 150-jarig jubileum van deze heuglijke gebeurtenis feestelijk herdacht. In de aankondiging van het feest worden de verdiensten van de eerste pastoor in deze parochie, Nicolaas Hoogers, regulier kanunnik van Berne en kapelaan te Berlicum, nog eens aangehaald:

"Nadat N. Hoogers, de eerste pastoor na de Reformatie van zijne, aan hem toevertrouwde gemeente had bezit genomen, heeft Zijne Eerw. alles bewerkt, wat in zijn vermogen was, om een kerkje daar te stellen, daar Zijne Eerw. ook met goed succes in geslaagd is, geschikt om den godsdienst te kunnen uitoefenen. Het was een soort van huiskapel daar Zijne Eerw. zich eenen tijd mede heeft moeten getroosten waarin Zijne Eerw. den 27 Augustus 1797 den eersten dienst in heeft verricht."

Onder leiding van kerkmeester P. Leijte werd een feest comité opgericht die onder andere ten doel had geld in te zamelen voor een passend geschenk aan de in 1933 gebouwde parochiekerk die in de plaats was gekomen voor de oorspronkelijke Waterstaatskerk op diezelfde plek.

Als meest nuttige geschenk werd daarbij gedacht aan een torenuurwerk voor de kerk met twee wijzerplaten waarvan de kosten werden geschat op ruim 1200 gulden. Dat bedrag was gebaseerd op een offerte die pastoor Nico van Rooijen kort daarvoor had ontvangen van de Nederlandse Torenuurwerk- en Klokkluidapparatenfabriek M. van de Kerkhof & Zonen te Aarle-Rixtel. Deze firma zou tevens de nieuwe luidklok gaan leveren ter vervanging van de in de oorlog door de Duitse bezetter geroofde luidklok.

Er werd een inzamelingsactie gestart waar de bewoners van Engelen die daar toe in staat waren soms met een kleinigheid, en soms ook met grote bedragen aan schonken. Het grootste bedrag, 100 Gulden, werd ingebracht door toenmalig wethouder Nico Murray.

101128

Ondergetekende verklaart hierbij dat hij voor de feestgave van het 150-jarig jubileum der heroprichting van de parochie van den H. Lambertus te Engelen, bereid is

a. een som van 100 gulden bij te dragen ineens; *per giro.*

b. in 3 termijnen van _____ gulden, in Augustus, September en October 1947 te betalen

c. in 6 maandelijkse termijnen van _____ gulden, vanaf 1 Augustus 1947 te voldoen.

d. in 10 maandelijkse termijnen van _____ gulden, vanaf 1 Augustus 1947 te voldoen.

beland
M

Handtekening,
N. Murray

De bijdrage van 100 Gulden van wethouder Murray (foto Kerkarchief R.K. St. Lambertuskerk)

1151.-

101109.1

	f 191,-	In termijnen nog te betalen.
<i>ontkr</i>	f 225,-	Giro.
<i>bel 24.1.47</i>	f 25,-	Quintimonde.
<i>✓</i>	f 55,-	Brouwers.
<hr/>		
	f 496,-	
<i>147.50</i>	f 150,-	Peulen v. d. Grint.
	f 646,-	
<i>ontkr</i>	f 505,-	in contanten.
	f 1151,-	Totale opbrengst.
	<u>1156.80</u>	

Administratie van de totale opbrengst (foto Kerkarchief R.K. St. Lambertuskerk)

Alles bij elkaar werd op deze wijze 1156 Gulden en 80 Cent ingezameld, hetgeen dus voldoende leek te zijn om de kosten van het nieuwe uurwerk te dragen. Toen begonnen echter de moeilijkheden...

Bij de inspectie van het torentje in de kerk door de leverancier bleek alras dat het uurwerk op een zodanige plaats zou moeten worden gemonteerd, dat het dagelijks handmatig opwinden ervan een ondoenlijke zaak zou gaan worden. Dat kon slechts via een ladder die aan de buitenzijde over het dak moest worden gelegd. Het uurwerk moest derhalve elektrisch worden uitgevoerd, hetgeen een meerprijs van maar liefst 800 Gulden betekende. Bovendien was inmiddels besloten dat, teneinde het uurwerk vanuit alle plaatsen goed te kunnen zien, het toch wel gewenst was een derde wijzerplaat te monteren. Ook dit verhoogde de prijs met 150 Gulden. Tenslotte had men verzuimd in te calculeren dat er nog werk van timmerman Leijte in het torentje nodig was om een en ander voor te bereiden op het ophangen van het nieuwe uurwerk en dat zou ook nog eens zo'n 250 Gulden gaan kosten. Al met al zou het nieuwe uurwerk hierdoor niet ruim 1200, maar zo'n 2500 Gulden gaan kosten, ver boven het budget van de ingezamelde gelden!

Het uurwerk (foto Harry Kelden, Baarn)

Pastoor van Rooijen moest dus op een of andere manier de ontbrekende financiën bij elkaar zien te krijgen. Wat daarbij in ieder geval wel hielp was dat er nog even gewacht moest worden met de installatie van het elektrische uurwerk, daar Engelen op dat moment nog niet was aangesloten op het netwerk van de P.N.E.M. Die elektrificatie stond pas voor mei 1948 op de planning.

De pastoor was aldus nog in staat aanvullende giften van de inwoners te vragen, maar aan het eind van het liedje was er toch nog een tekort van 340 Gulden waarover in 1949 de leverancier op betaling begon aan te dringen.

Pastoor van Rooijen schreef vervolgens in november 1949 naar het bisdom met de nederige vraag of deze het ontbrekende bedrag zou kunnen aanvullen want *“nu zie ik werkelijk geen kans meer om dit bedrag bijeen te krijgen tengevolge van het dure huishoudboekje der doorsnee-parochianen en de grote financiële lasten van de weinige meer-gegoeden”*.

101146.1

n 3956/49
 Gevraagd verlof door deze volgens voorstel verleend, onder gehoudenheid tot behoorlijke verantwoording. 's-Hertogenbosch, 1 December 1949.

te kort uurtwerk

J. J. Mutsaerts
 Bisschop van 's-Hertogenbosch. Engelen, 20 November 1949

na 2 weken privé brief
 en ngr. beschreef.
 geen antwoord.
 na 2 weken verspreid
 om indefinitief antwoord;
 geen antwoord

Hoogwaardige Excellentie

Met de meest verschuldigde eerbied mag ik het volgende verzoek aan uwe Vaderlijke welwillendheid voorleggen:

In Augustus 1949 hebben de parochianen van Engelen ter gelegenheid van het 150 jarig jubileum ^{der kerk} van de parochiekerk een electrisch uurwerk op de kerktoeren geschonken. De kosten ervan bleken echter ver boven de giften uittegaan die voor dit doel waren geschonken. Gedurende de voorbije twee jaren is het tekort geolond, tot een bedrag van 340 gulden, maar nu zie ik overbelijde geen kans meer om dit bedrag bijeen te krijgen. Vergeefge om het dome huishoudboekje der donoree-parochianen en de grote parochie, eiete lasten om de overige meergedaen.

Bij de laatste visitatie heb ik deze

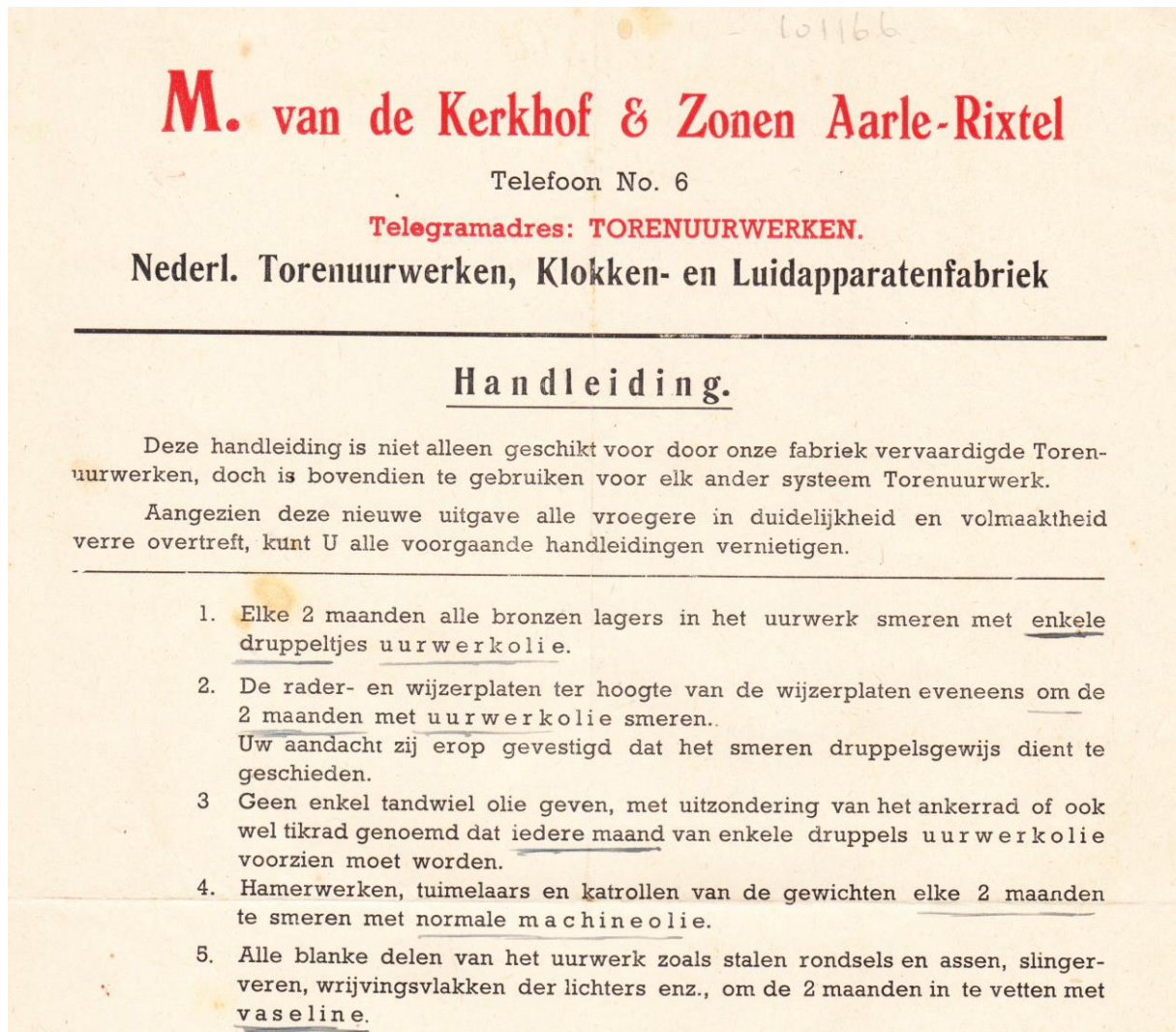
ind. fi 2207. -
 best. is
 het tekort
 met bij. Note
 an te wille.

Deel van de brief van pastoor van Rooijen aan bisschop Mutsaerts
 (foto Kerkarchief R.K. St. Lambertuskerk)

Eerder had hij tijdens een visitatie daarover al een gesprek gehad met de deken Th. Goossens van het bisdom die hem verzekerd had dat het bisdom wel over de brug zou komen en hem daarom had aanbevolen zich "met volle vertrouwen tot zijne Hoogwaardige Excellentie" bisschop Mutsaerts te wenden. Wel had hij op 1 december 1949 van de vicaris van het bisdom een machtiging ontvangen om de kosten ten laste van de lokale kerkekas te brengen maar daarmee was het probleem van de financiering slechts verschoven van de bewoners naar een tekort in de boekhouding. De bisschop was echter in het geheel niet te spreken over de handelwijze van het kerkbestuur daar deze van mening was dat het kerkbestuur anderhalf jaar geleden zonder enige machtiging ertoe was overgegaan een nieuw uurwerk te installeren terwijl daarvoor de benodigde gelden nog lang niet

bijeen waren. Hij wilde derhalve ook geen financiële bijdrage geven en gaf de pastoor nog een flinke uitbrander na.

Het uurwerk is uiteindelijk wel geheel betaald maar de inwoners hebben er niet lang van kunnen genieten. Al snel ontstond er een defect, dat door de leverancier werd hersteld. Ook begon het uurwerk last te krijgen van roestvorming waardoor het niet goed meer liep. Het uurwerk moest elke maand worden gesmeerd, maar dat gebeurde niet voldoende regelmatig omdat dit een levensgevaarlijke beklimming via de ladder op het dak vereiste. Datzelfde gold als na stroomuitval de klok weer gelijk gezet moest worden. De klok heeft derhalve lange tijd stilgestaan.

Gedeelte van de handleiding van het torenuurwerk (foto Kerkarchief R.K. St. Lambertuskerk)

In 1963 werd nog gepoogd het uurwerk te vervangen door een modern exemplaar dat vrijwel geen onderhoud vergde maar dat bleek te duur en ook de gemeente wilde niet bijspringen omdat er al een uurwerk met wijzerplaatverlichting in de gemeentetoren aanwezig was. De wijzerplaten zijn toen verwijderd maar het oude uurwerk bevindt zich nog steeds in de toren.